

Několik poznámek o pěchotní výzbroji za světové války.

V článku „Vývoj pěchotní výzbroje za světové války“, uveřejněném v druhém čísle „Vojenských Rozhledů“,*) bylo pojednáno o vývoji pěchotní výzbroje za světové války.

V tomto článku chci blíže osvětliti některé nerozřešené otázky výzbroje pěchoty a oceniti důležitost jednotlivých zbraní pro boj.

Již v prvním článku bylo zdůrazněno, že převyšujícím faktorem v boji jest mohutnost palby. Tato zásada jest nesporná a jest všeobecně uznána. Naproti tomu jest to opět člověk, pěšák, který jedině může za pomoci zbraně zabrat a ovládnouti prostranství, což jest vlastním cílem každého boje, ať útočného nebo obranného. Z tohoto faktu vyplývá, že pěchota u každé armády i nadále zůstává činitelem, který nese největší tíhu boje.

Jest tedy především při organizaci armády nutno, vyzbrojiti co nejlépe pěchotu, poněvadž tato jest základem všech bojových akcí. Nesmí se ovšem zapomenouti též na jiné druhy zbraní, které pěchotu v její činnosti podporují a bez nichž by se nemohla pěchota obejiti. Za světové války učinila výzbroj pěchoty neslýchaný pokrok. Vyskytlo se tolik pomocných prostředků, z nichž některé budou ještě dále zdokonalovány, že naskytá se otázka, které z nich jsou absolutně nepostrádatelné, které jsou pouze za jistých podmínek potřebné a které by mohly snad vůbec odpadnouti.

Která ze zbraní jest a zůstane základní pro pěchotu? Jest to puška, nebo kulomet, automatická puška, ruční granát nebo snad dokonce obrněný vůz čili tank?

Na první pohled by se zdálo, že ideální zbraní pro pěšáka jest automatická zbraň. Tento problém vyskytl se již po burské válce a byl důkladně prodiskutován po válce rusko-japonské. Již tehdy bylo prorokováno, že budoucí zbraní pěchoty bude automatická puška.

Za světové války bylo jeden čas horováno pro ruční granáty. Nyní opět předvidají někteří vojenští odborníci, že zbraní pěchoty bude v budoucnosti pouze obrněný vůz čili tank. Světová válka však dokázala, že tomu tak není a že tento problém nedá se řešiti takovým jednostranným způsobem. Ukázalo se totiž, že podmínky moderního boje jsou tak složité a různorodé, že není možno spokojiti se výhradně s jednou zbraní. Pouze šťastná kombinace různých bojových prostředků umožní pěchotě, aby za všech okolností dostála svému těžkému úkolu. Mluvíme-li o výzbroji pěchoty, musíme mít tuto zkuš-

*) V článku maj. Hanáka v minulém čísle „Vojenských Rozhledů“ vypadla při lámání sazby v tiskárně tato poznámka: „Článek tomu sloužila za podklad hlavně znamenitá přednáška plukovníka Etiennea, profesora taktiky na válečné škole v Paříži.“

nost na zřeteli. Nový francouzský cvičební řád pěchoty rozřešil tuto otázku tím způsobem, že za základní bojový prvek určil tak zv. „bojovou skupinu“, v níž jsou zastoupeny různé zbraně. Při dalším slučování pěchoty ve větší jednotky jsou těmto větším jednotkám přidávány jiné výpomocné zbraně (engins d'accompagnement), které mají ten účel, aby urovnaly pěchotě cestu v takovém případě, kde původní zbraň nedostačuje.

Tento způsob řešení jest velmi účelný a jeho nesmírné výhody byly dokázány při vítězné ofenzivě na konci války. Uznáme-li tedy podobnou organizaci za vhodnou, pak nebude těžko nalézt kombinaci výzbroje pěchoty, která by vyhovovala našim poměrům, které ovšem od francouzských jsou odlišné.

Podle francouzského řádu všechny zbraně v bojové skupině seskupují se kolem zbraně automatické, aby jí sloužily, ji podporovaly a umožnily jí hlavně výhodné využití její typické vlastnosti, totiž mohutné a rychlé palby. Tato otázka není u nás ještě definitivně rozřešena. Máme sice bojové skupiny, ale prozatím bez automatické zbraně, které jsou nahrazeny lehkými čili ručními kulomety, sloučenými u každé roty ve zvláštní četě.

Mají býti pak u nás tyto lehké kulometry rozděleny na bojové skupiny jako automatická zbraň, nebo mají zůstat sloučeny ve zvláštní oddíl a teprve příležitostně býti přiděleny?

Podle mého názoru patří automatická zbraň již od začátku bojové skupině. Naš lehký kulomet nezdá se mi však býti pro tuto potřebu dosti způsobivým, poněvadž jest strojem velmi složitým, představuje značný cíl a není tak pohyblivým jako fusil mitrailleur, se kterým můžeme stříleti i s ramene za pohybu. Proto jest rozhodně výhodnější — pokud naše technika nevynalezne automatické zbraně, která by vyhovovala všem bojovým požadavkům — kdyby lehké kulometry zůstaly sloučeny ve zvláštní četě u rot. Podotýkám ovšem, že toto opatření bylo by nutno považovati za prozatímní a že bude třeba co nejdříve opatřiti vhodnou automatickou zbraň, která musí býti potom zařazena v bojové skupině.

Mimo automatickou zbraň musí býti v bojové skupině zastoupena též puška, neboť není vždy nutno používat v boji zhuštěné a rychlé palby, ale často dostačuje mírný, stále živý oheň, který nepohltí též takovou ohromnou spoustu nábojů jako automatická puška nebo kulomet. Jako vzor mohla by sloužiti opakovačka pokud možno krátká a téhož kalibru jako automatická zbraň a kulometry (nejméně však 7.5 mm), aby mohlo býti použito stejných nábojů; náboje buďtež špičaté, aby bylo docíleno co největší začáteční rychlosti a rasance.

Při této příležitosti zmíníme se též o tom, zdali má býti náboj obyčejný či s tvrdým jádrem, který by prorazil i slabší pancéřovou plotnu.

Bylo by sice velmi prospěšné, kdyby u pušky a kulometu bylo použito jednotného náboje, který by zároveň prorazil ochranné štíty u kulometů, děl nebo dokonce i tanků. Myslím však, že tato otázka nemá pro boj pěchoty takové důležitosti, neboť víme, že technika proti takovému náboji vynalezne okamžitě pancěr, který by i těmto nábojům vzdoroval. Není proto třeba, aby takových nábojů bylo při výzbroji pěchoty použito, poněvadž i výroba jest dražší a složitější. Nesmíme též zapomenouti, jaká ohromná spotřeba ručních nábojů byla ve světové válce; proto musí býti zaručena rychlá a levná výroba nábojů. Daleko způsobilejší ku probíjení pancéřových ploten jest konečné dělo.

Výrobu nábojů, které se lehko roztrhávají, nutno u ručních zbraní zamítnouti i z ohledů humanitních. V bývalé rakouské armádě by a zavedena tak zvaná „Einschußpatrone“, která měla původně sloužiti k nastřelování, již však byly často zasáhnuty i živé cíle a které způsobovaly hrozné rány.

Jest všeobecně známo, že užitím těchto nábojů utrpěli nejvíce vlastní vojíní, poněvadž nepřítel, jakmile se takových nábojů zmocnil, používal jich

potom při každé příležitosti. (Srovnej boje na ruské frontě roku 1914 a 1915.)

Další nezbytnou zbraní v bojové skupině jest ruční granát. V zákopovém boji stal se v krátké době ruční granát velmi rozšířenou, oblíbenou a zároveň i obávanou zbraní. Ručního granátu lze velice dobře použít i při výzvědkách, v nočním boji, v boji v lese nebo v boji pouličním, kde jest daleko účinnějším nežli puška nebo kulomet. Jest to zbraň též velmi jednoduchá v užívání, lehká nositelná a má kromě hmotného účinku též veliký účinek morální.

Hlavním požadavkem však jest, aby ručním granátem byl účinek vždy zajištěn, a to buď ve vzduchu nebo při dopadnutí na zem, a aby byl úplně zamezen náhodný výbuch při nošení nebo při použití. Tohoto nebezpečí se každý vojn nejvíce obával a musí proto ruční granát býti tak zdokonalen, aby jej každý vojn mohl s jistotou používat.

Bylo by též velice výhodné, kdyby ruční granát mohl býti vrhán i na delší vzdálenost než jest možno lidskou silou, ať už výstřelem z pušky (jako u Francouzů vzor V B) nebo jiným jednoduchým zařízením, kterým by byli vyzbrojeni zvlášť k tomu určení vojini bojové skupiny.

Zbývá zmíniti se ještě o bodlu. Jest nesporné, že bez této zbraně nemůže se vojn v řezí obejiti. Jde pouze o to, má-li míti každý vojn bojové skupiny bodlo, nebo pouze ti, kteří jsou ozbrojeni puškami, nebo zdali jest nutno považovati bodlo za součástku pušky. Nejjednodušší by bylo, kdyby ke každé pušce bylo bodlo připevněno, jak navrhoval major F. Wretzl.*) Dodávám pouze, aby bodlo mohlo se ještě sklapnouti, aby nepřekáželo při střelbě nebo i jinak. Sklapovací bodlo bylo, jak jest mi známo, již před válkou zavedeno v italské jízdě. Nevím ovšem, zdali a jak se za války osvědčilo. Podobné řešení pokládal bych však za možné. Rozhodně musili by býti bojovníci bojové skupiny, kteří nejsou vyzbrojeni puškou, opatřeni krátkým nožem nebo dýkou pro řez.

Přejdu ke kulometu. Kulomet jest pro pěchotu zbraň nevyhnutelně potřebná a pro jisté úkoly jak při útoku, tak hlavně při obraně, nejvíce způsobilá. Čím více má pěchota kulometů, tím mocnější jest její náraz a tím pevnější a urputilejší její obrana. Tuto zbraň musíme však vždy považovati za bojový prostředek, jehož pěchota používá pouze za zvláštních podmínek, poněvadž soustava kulometu vyžaduje zvláště pečlivého výcviku vojinů a též zásobování náboji jest nesnadné.

Kulometry (těžké) nejsou proto v organizaci pěchoty jednotlivě předem přiděleny k četám nebo rotám, ale tvoří samostatnou jednotku, která bývá přičleněna k praporům. Teprve v boji přidělí se pak kulometry podle okolností jednotlivým částím, nebo zůstanou spojeny pro společnou úlohu.

V této krátké úvaze nemohu vypočísti všechny možné případy použití kulometů v boji. Stačí poznamenati, že kulometry mají široké pole činnosti v boji a tím i veliký vliv na taktiku pěchoty, a nemohou proto v její výzbroji scházeti.

Automatická zbraň (fusil mitrailleur), puška s bodlem, dýka, ruční granát a kulomet tvoří tedy základ pro výzbroj pěchoty a jsou pro pěchotu nepostradatelné. K tomu připojil bych ještě lopatu nebo krumpáč, ne však jako zbraň aktivní v pravém slova smyslu, ale jako pasivní bojový prostředek. Tohoto nástroje potřebuje vojn nevyhnutelně, aby si udělal úkryt a mohl svých zbraní lépe využít. Do této kategorie výzbroje patří též přilba a plynová maska, bez níž nemůžeme si moderního vojína představit. To jsou však vlastně pouhé součástky výstroje.

*) Major F. Wretzl: Návrh cvičného řádu pro československou pěchotu. „Vojenské Rozhledy“ čís. 1., str. 3. n.

Zmíním se ještě o ostatních zbraních, které jsou vždy výborným pomocníkem pěchoty a doprovázejí ji v boji, doplňující při tom výhodně základní výzbroj.

Jest to především minomet. V zákopovém boji jest minomet velice užitečný hlavně jako průprava k útoku na opevněné posice, poněvadž vedle obrovského morálního účinku ničí drátěné přehrady a otevírá pěchotě cestu. Avšak i při útoku vlastním, v labyrintu nesčetných překážek a nepředvídaných bojových hnízd, koná minomet pěchotě vzácné služby a pomáhá jí zdolati opěrné body a proniknouti opevněnou sítí až do volného prostranství.

V pohyblivém boji nemá ovšem minomet tolik příležitosti k zasáhnutí jako v boji o opevněné posice, poněvadž se pohyblivý boj poměrně rychleji odehrává. Jest však i v tomto případě vítanou podporou pěchoty. Jest tedy nutno, abychom při organisaci pěchoty měli zřetel též na to, aby byl zde zastoupen i minomet kalibru nejvýše asi 9 cm. Větší ráže činí zbraň těžkopádnou, též dodávání munice jest obtížné a zabraňuje proto rychlému sledování pěchoty.

Zákopní dělo 37 cm. Tato zbraň má ten účel, aby hlavně při útoku přes opevněná pásma potírala skryté kulometry, které nebyly ještě poškozeny dělostřeleckou přípravou.

Výhodnou vlastností této pomocné zbraně jest jednak její dokonalá přesnost, jednak neobyčejná lehkost a tedy veliká pohyblivost. Nevýhodnou vlastností jest její malý kalibr a proto i slabý účinek jednotlivé střelby, zvláště proti silnějším opevněním a tankům.

Ve francouzské armádě bylo za světové války touto zbraní docíleno velmi dobrých výsledků a bude proto toto malé dělo asi přijato do výzbroje pěchoty a sloučeno s lehkým minometem v četú pomocných prostředků (*engins d'accompagnement*), která bude přiřčena ke kulometné rotě.

Poslední války ukázaly jasně, že pěchota potřebuje lehkého děla, které by ji mohlo bez velikých potíží okamžitě a všude sledovati. V německé a v bývalé rakouské armádě byly proto ke konci války zavedeny tak zv. „*Infanteriebegleitbatterien*“, a pokud víme, osvědčily se dobře. Tato otázka dala by se snad řešiti takovým způsobem, že by se ke každému pěšímu pluku organicky přiřčena jedna baterie pěšího dělostřelectva o 4 dělech a kalibru 65 nebo 75 cm.

Toto dělo musilo by však býti tak sestavené, že by se dalo v případě nezbytné nutnosti rozebrati a na menší vzdálenosti i táhnouti nebo nésti obsluhujícím mužstvem, rovněž i s potřebnými náboji. Naše horské dělo hodí se na př. k tomuto účelu výborně. Poukazuji zde ještě na tak zv. vylodovací dělo (*Marine-Landungsgeschütz*), které mělo podobný účel a které se též dobře osvědčilo.

Tato pěší nebo doprovodní baterie by musila přejíti do pěší výzbroje a úplně patřiti k pěšímu pluku, se kterým by konala svůj výcvik jako na příklad kulometná rota u praporu. Zkušenost nás učí, že spolupráce pěchoty s dělostřelectvem, byť byla sebe lépe organisována, neúčinkuje v boji tak, jak jest zapotřebí. Když se pak taková baterie v posledním okamžiku přidá k pluku, není obyčejně velitel vycvičen v náležitém využitkování této baterie, a též ostatní příslušníci pěšího pluku nemají pro ni patřičného porozumění a zájmu a chovají se k ní cizí. Toto pak velice poškozuje nutnou vzájemnou nejužší spolupráci.

Přidáme-li ještě k této baterii jednu baterii lehkých minometů, mohly by pak tvořiti spolu se světlovrhači zvláštní oddíl výpomocných prostředků místo čtvrtého pěšího praporu u každého pluku. Takto měl by pluk své zvláštní prostředky, kterých by mohl v nutném případě vhodně použiti k doprovodu pěchoty v boji. Taková doprovodní baterie u pěšího

pluku byla by zároveň výborným prostředkem k boji proti obrněným vozům čili tankům, neboť víme, že dělo jest největším škůdcem tanků a jedině toto může s dobrým úspěchem odraziti nebo paralysovati útok tankový.

Tím přicházím k jinému bojovému prostředku pěchoty — lehkým tankům.

Lehké tanky čili útočná vozba (chars d'assant) jsou u Francouzů velice oblíbeny, poněvadž se ve světové válce výborně osvědčily. Jest to nesporně nová zbraň, která má budoucnost. Dokonce slyšel jsem ve Francii od vyšších důstojníků, že tanky ovládnou veškerý boj a že příští pěchota bude se bití výhradně v obrněných tancích. Rychlý tank bude prý skutečně ideální sloučení všech zbraní, a to jak pěchoty, tak i jízdy a lehkého dělostřelectva v jediném bojovém prvku. Tanky pak budou ve vzduchu doprovázeny nesčíslnými letadly a budou též podporovány dalekonosným těžkým dělostřelectvem. Nechci nikterak vyvracet tuto domněnku o budoucím moderním boji, ale zdá se mi, že názory tyto jsou poněkud předčasné.

Jako všude, tak i zde jest prostřední cesta zlatou. Tank jest zajisté zbraní, kterou nesmíme pohrdati a bez níž by se nemohla armáda obejti. Lehký tank, upotřebený v massách, bude v budoucím boji výborným průkopníkem pěchoty. Jest to však až dosud bojový prostředek, který jest velice drahý a který vyžaduje důkladného výcviku bez zřetele k otázce zásobování benzinem.

Naproti tomu nemůžeme tuto účinnou zbraň pěchoty pro finanční otázku předem zamítnouti, neboť by to nebylo nikterak odůvodněno a znamenalo by to převzít na sebe těžkou odpovědnost.

Myslím však, že útočná vozba, aspoň v tom rozsahu, jak nám dovolují peněžní prostředky a zajištěná zásoba benzínu, měla by též zaujmouti místo v příští organizaci pěchoty.

Podle mého názoru jsou lehký minomet, doprovodní dělo a útočná vozba bojovými prostředky, které mají doplňovati základní výzbroj pěchoty.

Zmíním se ještě o prostředcích, které nejsou ve výzbroji pěchoty naprosto nutné, ačkoliv jest možno za jistých okolností jich úspěšně použiti.

Jsou to: Dalekohled na pušce pro ostrostřelce. Tento vyžaduje však zvláštního výcviku a výhody jeho nejsou takové, že by se doporučovalo jeho všeobecné zavedení. V pohyblivém boji lze tohoto prostředku velmi zřídka použiti; též ztráty dalekohledu jsou časté, a jeho doplňování drahé. Může se však přece v míru věnovati pozornost střelbě s dalekohledem na krátké vzdálenosti, a v případě potřeby možno ji lehce improvizovati.

Vrhač granátů. Je-li zaveden minomet, může vrhač granátů jako zvláštní zbraň (jak tomu bylo v býv. rakouské armádě) úplně odpadnouti. Jiný jest ovšem přístroj k rychlému vrhání ručních granátů do dálky. Tento prostředek jest velmi užitečný a může proto býti ve výzbroji pěchoty.

Plamenomet má v drobné válce a při menších místních podnicích velký morální účinek. Přístroj tento jest však nespolehlivý a užití jeho jest pro obsluhující mužstvo spojeno s velkým nebezpečím při náhodném vzplanutí tekutiny. Bez plamenometu možno se též obejti.

Střední a těžké tanky mají ten účel, aby rozdrtily největší překážky v posílním boji a klestily cestu lehkým tankům a pěchotě. Jest to zbraň zajisté výhodná, avšak pro její malou pohyblivost velmi citlivá proti dělostřelbě a nadmíru těžká (až 60 tun), takže jest nutná i zvláštní konstrukce mostů. Jest to konečně zbraň i příliš drahá, neboť jeden těžký tank stojí asi 1 mil. franků, t. j. 4—5 mil. Kč. Za těchto okolností není těžký tank pro nás žádoucí.

V tomto článku osvětlil jsem veškeré zásadní podmínky pro výzbroj pěchoty na základě zkušeností poslední války. Chtěl jsem tímto pojednáním přispět k vyjasnění názorů v některých ještě sporných otázkách. Nečiním ovšem nárok na úplnost a na definitivní posouzení. Jestliže bych chtěl i těmto podmínkám vyhovět, bylo by nutno, abych důkladně probral každou zbraň zvlášť a konečně i jejich vzájemný poměr v celku. To však nebylo účelem této úvahy.

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Major FRANT. WRETZL:

Předpisy pro výcvik a výchovu pěchoty. (Vo—1.) (Několik poznámek.)

Pro výcvik a výchovu pěchoty byl vydán služební řád nazvaný „Předpisy pro výcvik a výchovu pěchoty“.*)

Tento řád jest založen velmi široce; obsahuje téměř veškerou látku z výcviku tělocvičného, řadového, taktického, střeleckého, granátnického, kulometního, předpisy vnitřní, výcvik technický a signalistický, polní službu, taktiku pěchoty i jiných zbraní atd. Byl vydán za tím účelem, aby byl sjednocen výcvik pěchoty (a tím i základní výcvik mužstva jiných zbraní), která až dosud různě cvičila.

Tento předpis jest pouhým provisoriem až do vydání předpisů definitivních a má proto nahraditi řády dosavadní, jednak rakouské, podle nichž jest více než 90% naší pěchoty vycvičeno, jednak řády ostatní a předpisy armád, v jichž rámci se jednotlivé kontingenty tvořily a podle nichž bylo též vycvičeno naše vojsko zahraniční.

Mimo ruské legie neměla žádná část našich zahraničních vojsk vlastních předpisů, vyjma několik překladů.

Vydaný předpis opírá se celkem o předpisy a příručky francouzské. Jest to náš první československý cvičný řád. Jeho první díl nazvaný „Základní výchova“ bude již podkladem pro výcvik našich nováčků.

Podávám zde rozbor tohoto řádu, jeho obsahu i rozdělení.

Pro obšírnost látky nemohu pojednati o všech částech se stejnou důkladností. Uvádím pouze poznámky k jednotlivým ustanovením.

V přípisě ze dne 15. prosince 1919 čís. 8357/3 gen. št. uznává i generální štáb československé armády, že vyjdou na jevo rozličné nedostatky a že jest tento řád ještě nedokonale vypracován. Tato moje studie má proto býti příspěvkem k příští opravné práci.

* * *

První díl vydaného předpisu jest rozdělen na tyto části:

Úvod. (Zásady velitelské moci. Základní výcvik.)

Část I.: Tělesný výcvik.

Část II.: Výcvik vojína.

Část III.: Výcvik střelce.

*) Předpisy pro výcvik a výchovu pěchoty. Díl první: Základní výcvik. (Vo—1.) Díl druhý: Výcvik bojové skupiny. (Vo—1/2.) Nákladem Tiskové skupiny presidia MNO. V komisi Fr. Borového, Praha-II., Štěpánská ulice 37.